

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050” –

COM(2011) 885 final

(2012/C 229/25)

Föredragande: **Pierre-Jean COULON**

Medföredragande: **Richard ADAMS**

Den 15 december 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050”

COM(2011) 885 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 10 maj 2012.

Vid sin 481:a plenarsession den 23–24 maj 2012 (sammanträdet den 23 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 137 röster för, 6 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén tar med stort intresse del av energifärdplanen för 2050 och dess mål att inrätta en ram för den omfattande utfasning av fossila bränslen inom energisektorn i Europa som man har kommit överens om fram till 2050 (Europeiska rådet oktober 2009). Utmaningen ligger inte enbart i att uppnå en hållbar och tillförlitlig energimix med låg andel fossila bränslen på en konkurrensutsatt marknad utan även att övertyga det civila samhället om att detta är ett mål som kan förverkligas.

1.2 Energiresurserna och energiinfrastrukturerna varierar i EU:s medlemsstater, och målet om minskade koldioxidutsläpp är en mycket större utmaning för vissa länder än för andra. Färdplanens ansats har en ansevärd flexibilitet som ger länderna utrymme att utarbeta adekvata handlingsplaner. Detta innebär att man i hög grad måste vara beredd att dela varandras bördor för att målet om minskade koldioxidutsläpp ska kunna nås.

1.3 Målet är ambitiöst, men av avgörande betydelse om Europa ska ta sin del av ansvaret när det gäller att bekämpa klimatförändringen och uppnå större energitrygghet. Det är viktigt att en så bred diskussion som möjligt förs bland Europas medborgare och kommittén anser att färdplanen kan vara ett effektivt verktyg för att inleda en sådan dialog. Dialogen måste dock leda till deltagande på alla nivåer – på personnivå, näringslivet, regional och nationell nivå samt EU-nivå, och i synnerhet åtföljas av kompletterande globala åtgärder.

1.4 Färdplanen avslutas med tio villkor eller prioriteringar för omedelbara åtgärder. EESK ställer sig bakom alla dessa villkor, särskilt det sista som innehåller en rekommendation om konkreta och specifika milstolpar som ska ange riktningen för ut-

vecklingen under de kommande åren. Kommittén håller också med om att det är viktigt att inrätta en politisk ram för 2030 som kan ge tillförlitlig vägledning för de investerare som måste fatta beslut baserade på beräkningar av vinst och avkastning som sträcker sig mycket längre fram i tiden än år 2020.

1.5 Kommittén anser att det är angeläget att först se över Europa 2020-strategin. Detta är nödvändigt för att välja vilken väg man ska följa fram till 2030 eller 2050. Kommittén skulle vilja se landsspecifika och sektorspecifika rapporter om de tre huvudmål som fastställts för det innevarande årtiondet.

1.6 Det är viktigt att få tidiga indikationer på om de ambitiösa målen i färdplanen kan uppnås och att se över målens inverkan på EU:s ekonomi, bland annat i fråga om global konkurrenskraft, sysselsättning och social trygghet.

1.7 Det är ytterst viktigt att allmänheten engageras i frågor som rör energiovergången. Både ett europeiskt civilsamhällesforum och aktiva insatser för att införa en europeisk energigemenskap kommer att utgöra konstruktiva steg i riktning mot att det eftersträfvade målet om en hållbar energiframtid ska uppnås.

2. Inledning

2.1 Energifärdplanen för 2050 är det sista i en rad politiska ramförslag som Europeiska kommissionen har lagt fram för att förstärka EU:s energi- och klimatförändringspolitik (se särskilt Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppsnått samhälle 2050, COM(2011) 112 final). Färdplanen utgör en ram där de

tre målen för utfasning av fossila bränslen, försörjningstrygghet och konkurrenskraft inom EU:s energipolitik kan förverkligas. Färdplanen i sig innehåller inga specifika rekommendationer om politiska åtgärder eller mål på medellång sikt, och de scenarier som presenteras bör inte ses som politiska förslag.

2.1.1 Generellt sett, och mot bakgrund av nuvarande trender och politiska strategier, förväntas efterfrågan på primärenergi öka med en tredjedel mellan 2010 och 2035, en ökning som bara kommer att påverkas marginellt av en lägre ekonomisk tillväxt. Andelen fossila bränslen av den globala primärenergikonsumtionen kommer bara att minska svagt (från 81 % år 2010 till 75 % år 2035) så de energirelaterade koldioxidutsläppen kommer att öka med ytterligare 20 % under denna period, vilket tyder på att den globala medeltemperaturen på lång sikt kommer att stiga med mer än 3,5 °C (*World Energy Outlook*, november 2011, Internationella energioorganet (IEA)).

2.1.2 Även om färdplanens fokus ligger på utfasning av fossila bränslen i energisystemet konstateras det att det finns två stora svagheter med denna strategi. EU:s energimix består till ungefär 55 % av importerad energi, och den internationella energimarknaden är mycket konkurrensutsatt och flyktig. Till syvende och sist är det bara samordnade globala åtgärder som kan lösa detta globala problem. Europa kan inta en ledande roll genom att visa hur energiomvandling kan hanteras i en stor region i världen. Möjligtvis kan man också vinna fördelar genom att vara först ute med tekniken och genom att minska sitt importberoende.

2.2 Frågan är brådskande. Vanligtvis görs energiinvesteringar med ett perspektiv på 40 år eller mer. För att uppnå den typ av energiomställning som bedöms vara nödvändig i en situation där tillgång och efterfrågan kommer att förändras betydligt måste vi börja nu och undvika att låsa fast oss i investeringar med en hög andel fossila bränslen. Politisk, teknisk och ekonomisk ovisshet innebär att färdplanen inte kan fokusera på endast en möjlig väg till utveckling fram till 2050. I färdplanen utforskas olika möjliga omställningsalternativ, och där konstateras också att det krävs flexibilitet i en föränderlig och osäker värld. Genom Lissabonfördraget utökades visserligen kommissionens befogenheter när det gäller energipolitiken, men fördraget anger specifikt att energimixen är en fråga för de nationella regeringarna och att alla åtgärder på EU-nivå måste respektera denna ansvarsfördelning. Färdplanen pekar dock på behovet av att en ny anda av praktiskt samarbete växer fram så att man kan uppnå bästa möjliga resultat, och kommittén stöder kraftfullt denna pragmatiska hållning, som kommer till uttryck till exempel genom utformningen av en europeisk energigemenskap.

3. Sammanfattning av energifärdplanen för 2050

3.1 Fram till 2020 är vägen framåt i fråga om energi till stor del redan utstakad, på grund av befintliga planer och de politiska strategier som har införts för att förverkliga Europa 2020-strategin. Färdplanen lyfter fram det akuta behovet av att utveckla energistrategier för åren efter 2020. Regeringarna måste agera nu för att tillhandahålla kontinuitet i försörjningen och trygghet för investerarna samt för att minimera fastläsnings-effekterna. Att vänta leder dels till att kostnaderna ökar, dels till att man måste vidta kraftigare åtgärder för att minimera användningen av fossila bränslen.

3.2 Eftersom det är svårt att förutsäga framtiden för energin med någon säkerhet har sju alternativa scenarier utarbetats. De två första scenarierna visar hur utfallet troligtvis skulle se ut om man bara fortsätter med befintliga politiska strategier och initiativ – båda skulle misslyckas med att förverkliga målen för minskning av fossila bränslen fram till 2050. De övriga fem erbjuder alternativa vägar fram till målen för 2050 och grundar sig på olika tekniska och politiska val:

- Mycket kraftfulla energieffektivitetsåtgärder.
- Omfattande användande av prissättning på kol i syfte att göra ett antal koldioxidsnåla lösningar konkurrenskraftiga på marknaden.
- Omfattande stödåtgärder för utveckling av förnybara energikällor.
- Mer kärnkraft och mindre avskiljning och lagring av koldioxid.
- Mer avskiljning av koldioxid och mindre kärnkraft.

3.3 Kommissionen har med utgångspunkt i scenarierna utarbetat tio slutsatser om strukturförändring av energisystemet. Den bild som träder fram är den att en utfasning av fossila bränslen är möjlig och torde vara billigare än de nuvarande strategierna på lång sikt. Detta bygger på att man använder en energimix där elektricitet spelar en allt större roll, med priser som ökar i reella termer och som en andel av hushållens utgifter fram till 2030. Kapitalkostnaderna kommer att vara högre men bränslekostnaderna lägre, och stora energibesparingar i hela systemet kommer att vara av avgörande betydelse. Andelen förnybar energi ökar kraftigt i alla scenarier, och man antar att avskiljning och lagring av koldioxid kommer att ha en framträdande roll i omställningen av systemet, medan kärnkraften kommer att fortsätta att ge ett betydande bidrag med decentraliserade och centraliserade system som samspelar alltmer allteftersom valmöjligheterna blir fler.

3.4 I färdplanen konstaterar man att energitryggheten kräver en specifik **europeisk** politik när det gäller tryggad energiförsörjning samt utveckling av infrastruktur och förbindelser med transit- och produktionsländer utanför EU. Om strategier för utveckling av ny teknik, introduktion av förnybar energi på marknaden, energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av infrastruktur samordnas på EU-nivå kommer de att bli mer ändamålsenliga.

3.5 Alla scenarier innebär förändring och anpassning från energibrukarnas sida, och kommissionen konstaterar att allmänheten måste engageras och delta och att den sociala effekten måste beaktas. Det måste till större investeringar i FoU och teknisk innovation, och man måste ta itu med olösta frågor när det gäller den inre marknaden och regelverket. Energiinfrastrukturen behöver moderniseras avsevärt och dess kapacitet

byggas ut, medan medlemsstaterna och investerarna måste få konkreta milstolpar att hålla sig till. Kommissionen avser att offentliggöra fler meddelanden i denna fråga med fokus på förnybar energi, den inre marknaden, avskiljning och lagring av koldioxid, kärnsäkerhet och energiteknik. Dessa meddelanden kommer att forma den politiska ramen för åren fram till 2030.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Med tanke på all den tekniska och politiska ovisshet som råder om framtiden håller kommittén med om att färdplanens modell med olika alternativa scenarier för tiden fram till 2050 är en lämplig metod som gör det möjligt att jämföra och bedöma vilken effekt olika tekniska framsteg, energimixer och externa händelser kan få.

4.2 Det råder viss brist på insyn i modellmetoden och de antaganden som har byggts in i den. Mer information om detta måste göras tillgänglig så att andra sakkunniga kan testa metoden och utveckla andra scenarier med andra inbyggda antaganden. Kommittén anser icke desto mindre att informationen i färdplanens bilagor är ett steg i rätt riktning, och ställer sig bakom färdplanens huvudslutsats att en betydande utfasning av fossila bränslen fram till 2050 är möjlig och att resultatet på lång sikt blir att Europa får en tryggare och hållbarare energigas om man stöder utveckling på området snarare än att fortsätta med befintliga strategier, samt att detta skulle innebära jämförbara kostnader under de 40 åren fram till 2050. Detta är visserligen genomförbart, men färdplanens utmaningar i fråga om minskade koldioxidutsläpp är mycket omfattande och står för närvarande inför många hinder.

4.3 Färdplanen visar att det finns olika sätt att uppnå utfasning av fossila bränslen. Alla har de vissa nyckelelement gemensamt – en stor satsning på energieffektivitet, en stor ökning av förnybar energi, en större andel elektricitet i bränslemixen, ett mer omfattande och smartare nät samt nya arrangemang för att förvara elektricitet eller stödkapacitet. Andra element är mer beroende av teknisk utveckling som ännu inte är helt beprövad eller av resursbasen och resursvalen i enskilda länder (rent kol, kärnkraft etc.). Allmänhetens acceptans och variationer i kostnaderna är två viktiga underliggande faktorer i alla scenarier, och inget alternativ är utan risk.

4.4 Kommittén håller med om denna analys och den underförstådda slutsatsen att EU bör rikta in sina största gemensamma ansträngningar på att driva fram de gemensamma element som kommer att behövas i hela Europa så snabbt, enhetligt och ändamålsenligt som möjligt.

4.5 Kommittén håller också med om analysen i färdplanen av de främsta utmaningar och möjligheter som måste behandlas på EU-nivå för att ställa om energisystemet, tänka om när det gäller energimarknaderna, mobilisera investeringarna, engagera allmänheten och driva på förändring på nationell nivå. Under förutsättning att hänsyn tas till de invändningar och kommentarer som framförs nedan är kommittén beredd att erkänna värdet av de föreslagna prioriteringarna, särskilt det sista avsnittet där tio nyckelvillkor eller nyckelfrågor räknas upp som måste tas upp snarast för att driva processen framåt.

4.6 Kommittén är dock bestört över i vilken grad framstegen i EU och vissa medlemsstater redan sackar efter de uppsatta målen. Vi vill se ett erkännande av att detta grova misslyckande döljs bakom minskningen av produktionsprocesser med höga koldioxidutsläpp i EU samtidigt som dessa ökar i andra delar av världen, från vilka EU sedan importerar varor.

4.7 Det tar tid att göra teknisk utveckling fullt tillgänglig till konkurrenskraftiga priser. Energiinvesteringar har särskilt långa cykler, vanligen 40 år, vilket föranleder EU och medlemsstaterna att snarast fastställa riktgivande målsättningar för 2030 med åtföljande stödpolitik i syfte att undvika fastlåsningsanläggningar med en hög andel fossila bränslen. Själva tidsramen för dessa investeringscykler kan avgöra hur snabbt man kan närma sig det slutliga målet 2050 – såvida det är realistiskt att över huvudtaget uppnå det. Politiker och näringsliv måste sträva åt samma håll och omsätta sina goda avsikter i praktisk handling genom stödprogram och lagstiftning.

4.8 För närvarande drivs frågan om energieffektivitet och energisparande inte tillräckligt snabbt, i synnerhet mot bakgrund av de mellaninstitutionella förhandlingarna om det nuvarande förslaget till energieffektivitetsdirektiv. Europeiska kommissionens kommande översyn av de nationella energieffektivitetsprogrammen bör stimulera till ytterligare åtgärder, men samtidigt beakta att minskad efterfrågan även kan slå tillbaka på energiinvesteringarna. Framsteg när det gäller förnybara energikällor hämmas av växlande regeringstöd och i vissa fall av lokalt motstånd. Moderniseringen av näten och energiförvaringen framskrider alltför långsamt. Ett nät som i praktiken är smart förutsätter extra investeringskostnader, men kommittén anser att detta kompenseras av fördelarna av det som kommer att bli grunden för en europeisk energigemenskap av ömsesidig nytta. Kommittén har gett utförligare synpunkter om detta i yttrandet om infrastrukturförordningen⁽¹⁾.

4.9 Priset för koldioxidutsläpp avsågs bli fastställt av EU:s system för handel med utsläppsrätter, men det har visat sig vara alltför lågt och fluktuerande för att signalerna till investerare ska kunna bli trovärdiga. Prognoserna om framtida höga enhetspriser inom handeln (200–300 euro per ton 2040–2050) kan ge resultat som ytterligare behöver analyseras. Dessa och andra olösta frågor hindrar att de tio krav på framsteg som anges i färdplanen uppfylls. Den främsta prioriteringen måste vara att granska dessa problem öppet och fördomsfritt och att snabbt finna lämpliga lösningar så att utvecklingen kan gå vidare.

4.10 På längre sikt kommer detta att göra den europeiska ekonomin mer flexibel och konkurrenskraftig på global nivå, i motsats till om man nöjer sig med att bara fortsätta föra nuvarande politik. På kortare sikt kommer behövliga investeringar dock oundvikligen att leda till höjda energipriser och extra kostnader för konsumenterna, företagen och regeringarna (och förmodligen en kombination av alla tre). Man förväntar sig även

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer", EUT C 143, 22.5.2012, s. 125.

olika återverkningar på medlemsstaterna, som för närvarande uppvisar stora skillnader sinsemellan när det gäller beroendet av fossila bränslen, nuvarande energieffektivitetsnivå och potentialen att utveckla förnybara energikällor.

4.11 I detta sammanhang förväntas många delar av Europa fortsätta vara beroende av kol inom kraftproduktionen samtidigt som ett större intresse för skiffergasens möjligheter kräver gemensamma insatser i forskning och finansiering i syfte att genomföra kompletterande program för avskiljning och lagring av koldioxid. Skiffergas är visserligen användbar när det gäller att minska beroendet av energi från tredjeländer, men medför avsevärda miljörisiker som måste utvärderas noga. Det är nödvändigt att införa principer om fördelning av bördor och kostnader för större infrastrukturprogram mellan olika länder. Länder vars energiproduktion är beroende av kol måste uppmuntras och ges incitament så att de anstränger sig maximalt för att minska sina koldioxidutsläpp.

4.12 Enligt EESK är det ytterst viktigt att alla dessa konsekvenser blir bekostade, diskuterade och accepterade fullt ut av samtliga berörda parter och att åtgärder vidtas för att dela på justeringsbördan med utgångspunkt i kapaciteten och solidariteten både på EU-nivå och i medlemsstaterna. Tidigare erfarenheter pekar på att samhällen kan fås att acceptera behovet av förändring och de kostnader som sådan omvandling kräver, men endast under förutsättning att de är involverade fullt ut, att de inte upplever sig vara förfördelade och att de själva inser och accepterar bakomliggande behov. De nationella myndigheterna måste ge medborgarna verktyg att delta i dessa förväntade förändringar, och de måste sätta tydliga mål och förklara varför åtgärderna behövs.

4.13 Det är likaså viktigt att utsatta konsumenter skyddas från effekterna av höjda energipriser och att utsatta företag skyddas från orättvis konkurrens från regioner utanför EU som inte är underkastade liknande restriktioner. Medlemsstater eller regioner med särskilda svårigheter att genomföra energiomvandlingen kan även behöva extra stöd via strukturfonderna eller andra mekanismer, men de olika stödformerna får inte skapa orättvis konkurrens mellan länder och regioner. Man bör snarare harmonisera behövliga stödformer och principer för kostnadsfördelning vid större infrastrukturprojekt mellan länder. Den innebyggda risken i den centrala planeringsprocessen med alla sina krav måste uppmärksammas.

4.14 Europeiska kommissionen bör effektivt övervaka strategierna i EU:s medlemsstater för att säkerställa att konsumenternas intressen tillgodoses och att kostnadseffektivitet står som grund för genomförandet av smart teknik för sänkta koldioxidutsläpp. I synnerhet en välfungerande inre marknad, utvidgad kompetens och oavhängighet bland lagstiftningsorganen på energiområdet samt ett brett, allmänt åtagande att tillhandahålla tjänster i allmänhetens intresse bör uppnås i en anda av insyn, ansvar och information till allmänheten om hållbar konsumtion.

4.15 Ytterligare utbyggnad av förnybara energikällor stöter redan i dag på en rad problem. När det gäller tekniska aspekter har planer och investeringar inte ännu anpassats till kommande ökning av varierande och vitt spridda försörjningskällor i näten och i lagringssystemen. När det gäller ekonomiska aspekter är genomsnittskostnaden för förnybar energi visserligen fortfarande på nedåtgående, men den är än så länge ett dyrare alternativ vid kraftframställning i jämförelse med konventionella metoder (i synnerhet gaseldade kraftstationer). När det gäller konsumenterna har det förekommit lokalt motstånd mot vissa typer av anläggningar (i synnerhet vindkraft). Detta innebär att det intressantaste scenariot sett till 2050 är en hög andel förnybar energi med hög försörjningssäkerhet och närmast inga kostnader för bränsleanvändning (sol, vind osv.), men problemet att nå fram till detta ter sig som störst i dagsläget och förutsätter ett mycket beslutsamt och målmedvetet politiskt ledarskap. Och även i detta fall kan ovanstående argument endast gälla om lagringssystem och reservkraftstationer för koldioxidfri energi klarar av att kompensera den fluktuerande tillgången till de flesta former av förnybara energikällor.

4.16 Omvandlingen kan hanteras endast via beslutsamma och samordnade ansträngningar på alla nivåer. Kraftiga EU-insatser behövs för att ta fram gemensamma energieffektivitetsstandarder i alla sektorer, att driva på innovationen inom tekniska nyckelområden, att integrera marknaden och att harmonisera skatteåtgärder och incitament, att se över systemet för handel med utsläppsrätter, att samordna planerna för ett integrerat alleuropeiskt smart system för nätverk och energilagring osv. En tidig översikt av strategin Energi 2020 ter sig väsentlig innan Europa sätts på slutlig kurs mot 2030 eller 2050. Kommittén skulle vilja se landsspecifika och sektorspecifika rapporter om de tre huvudmål som fastställts för innevarande årtionde.

4.17 För kommittén är det grundläggande att Europeiska kommissionen och medlemsstaterna inrättar en effektiv mekanism för att driva omvandlingen mot olika samarbetsformer. EESK ser helst att en integrerad europeisk energigemenskap inrättas i ett tidigt skede. Under tiden bör Europeiska kommissionen och medlemsstaterna tillsammans med lagstiftare och energioveroperatörer inrätta en samarbetsmekanism som gör det möjligt för dem att arbeta tillsammans på ett sätt som påminner om en kommande energigemenskap.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Energimix

5.1.1 Minskad koldioxid i Europas energisystem skulle kunna utgöra ett sannskyldigt trumfkort för europeisk konkurrenskraft på medellång sikt. Det kunde medföra genomgripande förändringar i medlemsstaternas energiproduktionsmix och innebära att man gradvis frångår fossila bränslen (olja, gas, kol) som fortfarande utgör 80 % av energimixen i EU. Dessa fossila bränslen är till stor del importerade, vilket gör Europeiska unionen beroende i finansiellt och ekonomiskt hänseende (nästan 55 % av vår energi kommer från källor utanför Europa). EU:s årliga uppköp av olja och gas uppgår till 270 respektive 40 miljarder euro, och kostnaderna för import av dessa bränslen hotar öka ytterligare inom de närmaste åren till följd av fluktuationerna i priserna på olja och gas.

5.1.2 Det blir mindre kostsamt för EU att övergå till lokala energikällor med låga koldioxidutsläpp än att hålla kvar ett energisystem som är beroende av importerad primärenergi, i synnerhet med hänsyn till den konstant ökande globala efterfrågan. Ett system med många olika energikällor stimulerar den lokala ekonomin och nya arbetstillfällen samt ökar energimedvetenheten i samhället. Utvecklingen av systemet skulle kunna bidra till att EU:s energi- och klimatmål uppnås. Framstegen i genomförandet av ett system med lokala energikällor med låga koldioxidutsläpp beror på medlemsstaternas energi- och finanspolitik. Vi förväntar oss mer beslutsamma åtgärder från kommissionens sida till stöd för en nationell politik för utveckling av lokala energikällor.

5.1.3 Därför bör förnybar energi uppmuntras vid sidan av tekniker som kan bidra till målet att fasa ut de fossila bränslena till lägre kostnad. Biomassa kan även spela en roll även om det då är viktigt att se till att de valda metoderna bidrar till minskade koldioxidmängder sett mot en komplett livscykel, och att de inte leder till osäkerhet i livsmedelsförsörjningen. Kärnenergin och utvecklingen av den väcker oro och motstånd i hela Europa. Kärnenergin kan dock bidra till övergången i energisystemet och minska koldioxidutsläppen i länder som väljer kärnkraftalternativet genom att göra det möjligt att minska kostnaderna för elsystemet och sänka elpriserna. Det kvarstår dock vissa öppna frågor om huruvida vissa kostnader, t.ex. de med koppling till säkerhet, avfallsdeponering, avveckling av anläggningar och ansvarsskyldighet, förblir externaliserade eller samhällsfinansierade.

5.1.4 El måste ges en mer framträdande roll än i dag eftersom det i hög grad kan bidra till utfasningen av fossila bränslen inom transport och uppvärmning/nedkylning. Den planerade fördubblingen av elens andel av den slutliga energikonsumtionen måste åtföljas av genomgripande förändringar i elproduktionsmetoderna samt i förfarandena inom handeln mellan europeiska länder. Dessutom behövs ökad och reell konkurrens mellan kraftframställare och försäljare.

5.1.5 Olja bör även framöver primärt användas för frakt och långdistanstrafik för passagerare. Gas kunde i sin tur användas som en tillfällig ersättare för mer nedsmutsande energikällor såsom kol eller olja, men dess primära roll under perioden fram till 2050 bör vara att utgöra ett övergångsbränsle på vägen mot energikällor med låga koldioxidutsläpp. Mot bakgrund av detta bör man i detalj inventera EU:s interna gastillgångar eftersom dessa kunde bidra till en ökad energisjälvförsörjning i EU.

5.1.6 Med tanke på fossila bränslen i stort bör EU snarast genomföra ytterligare undersökningar vad avser lokalisering och ekonomiska förutsättningar för avskiljning och lagring av koldioxid i kombination med en realistisk syn på koldioxid och ökad medvetenhet bland allmänheten.

5.1.7 I synnerhet inom tre verksamhetssektorer krävs det genomgripande förändringar i organisationen. Elproduktionen måste minska utsläppen med minst 95 %. Varje medlemsstat ska få möjlighet att skapa en egen balans mellan förnybar energi, kärnenergi och avskiljning och lagring av koldioxid. Bostad-

shus och affärsbyggnader måste även anpassas enligt minskningsmålet på 90 % med utgångspunkt i de strängare bestämmelserna för nybyggnation, energiförbrukning i nya anordningar och renovering av befintliga byggnader. Industrin måste minska utsläppen med 85 % och övervaka risken för koldioxidläckage genom utlokalisering av produktion till länder som har mindre begränsande utsläppsgränser.

5.2 Åtaganden inom näringslivet och finanssektorn

5.2.1 Energiomvandlingen erbjuder en möjlighet att gjuta nytt liv i EU:s näringsliv, skapa nya verksamheter och genomgripande förändra våra produktions- och konsumtionsmönster. Konkurrentkraften i EU måste underbyggas genom forskning, innovation och kapacitet att föra ut ren teknik på marknaden. Mot denna bakgrund måste EU och medlemsstaterna prioritera storskaliga projekt som involverar operatörerna i Europa och som gynnar näringslivet i stort, men i synnerhet de små och medelstora företagen, och man måste också beakta och utvärdera den lokala energiproduktionens betydelse.

5.2.2 Övergången till en ekonomi med låga koldioxidutsläpp måste främja sysselsättningen på den inre marknaden. I anslutning till omvandlingen av energinäringslivet måste lämpliga förutsättningar för nya arbetstillfällen skapas. Byggnadsbranschen och sektorn för förnybar energi bör kunna skapa ungefär 1,5 miljoner nya jobb fram till 2020.

5.2.3 EESK ställer sig bakom Europeiska kommissionens bedömning att de nya investeringarna på 270 miljarder per år under perioden fram till 2050, dvs. 1,5 % av EU:s BNP, kommer att bidra till tillväxten i Europa. Så mycket som 175–320 miljarder euro per år kunde sparas bara i utebliven import av kolväte. Investeringsamfundet kräver dock en samstämmig och ändamålsenlig marknadsram i hela EU och bättre samarbete mellan medlemsstaterna. Innovativa finansiella investeringsinstrument bör utvecklas, i synnerhet för att stödja små och medelstora företag på energiområdet.

5.2.4 Det finns behov av att slå samman de nödvändiga finansiella resurserna och att gå längre än stödssystem på nationell nivå, vilka är ineffektiva och hämmar konkurrensen. Den planerade översynen av ramen för statsstöd på miljöområdet 2013 bör bereda väg för stöd till tekniker som bidrar till minskade koldioxidutsläpp.

5.3 Att förbättra och minska konsumtionen: mer energieffektivitet och energihandel bland medlemsstaterna

5.3.1 Omfattande europeiska insatser behövs för att minska energikonsumtionen och förbättra förbrukningsmönstren genom att främja tekniker som kräver mindre energi och effektivisera energihandeln. Det behövs en gemensam ram av bindande bestämmelser för byggnader (39 % av all slutanvändning av energi i EU), transporter (30 %) och industrin (25 %). Det finns stora möjligheter till energiinbesparingar. Industrisektorn skulle kunna minska energikonsumtionen med 19 % och transportsektorn med 20 %.

5.3.2 EESK rekommenderar att åtagandena för insatser i klimat- och energipaketet fortgår på ett förnuftigt sätt samtidigt som man beaktar behovet att stödja länderna i centrala och östra Europa.

5.3.3 Den betydande tillväxten av förnybara energikällor i Nordsjön och möjligen, men i mindre utsträckning, i Östersjöregionen, samt sol- och vindenergi i södra Europa, kommer att kräva en "smartare" infrastruktur för att förbättra handeln mellan europeiska regioner och länder. Utbyggnaden av sådana "smarta nät" kunde göra det möjligt att skära ned konsumtionen med 9 % och koldioxidutsläppen med mellan 9 och 15 %. Detta föranleder prioriterad investering i sådan strategisk infrastruktur till ett värde mellan 1,5 och 2,2 miljarder euro under perioden fram till 2050 i syfte att modernisera och utveckla europeiska el- och gasnätverk.

5.3.4 Det kunde vara värdefullt för grupper av medlemsstater från vissa geografiska regioner att samordna sina energimixer, infrastrukturer och marknadsregler med målet att dela på fördelarna av de olika energikällor som står till buds. Genom ökad sammankoppling och harmonisering kunde deras marknader bli mer tåliga mot fluktuationer i produktion och konsumtion, och tillsammans kan de bättre säkerställa att EU:s energibehov tillgodoses.

5.4 Att involvera allmänheten i energiomvandlingen

5.4.1 Det är i dag en utmaning för demokratierna i EU att vinna allmänhetens godkännande av energivalen (kärnenergi, avskiljning och lagring av koldioxid, vindkraft, högspänningsledning osv.). EESK och de nationella ekonomiska och sociala råden samt konsumentorganisationer och andra medborgarorganisationer har en viktig roll att spela i spridningen av tydlig och öppen information om denna politik och när det gäller att mer

effektivt involvera allmänheten. Färdplanen utgör en möjlighet att utveckla deltagardemokrati i anslutning till en fråga som berör alla medborgare.

5.4.2 EESK föreslår att man lanserar en kampanj för information och medvetandegörande på bred bas i syfte att upplysa allmänheten i EU om de olika alternativen inom energiomvandling och om vilken framträdande roll som spelas av infrastrukturen och av det konsumtionsbeteende som förväntas av europeerna.

5.4.3 EESK anser att inrättandet av ett europeiskt civilsamhällesforum kunde gynna informationsspridningen inom EU genom att regelbundet samla lokala, regionala, nationella och europeiska intressegrupper för att tillsammans diskutera de viktigaste frågorna kring energiomvandlingen under perioden fram till 2050.

5.4.4 Inrättandet av en *europeisk energigemenskap* kunde även fästa uppmärksamhet vid energins avgörande och strategiska dimension (tillgänglighet, rimliga tariffer och priser, regelbundenhet, tillförlitlighet osv.) samt vid de förändringar som krävs under de närmaste 40 åren. Detta kunde vara ett uttryck för tanken på ett Europa som lyssnar på europeerna och som tar itu med frågor som direkt berör dem. Projektet kunde inbegripa ökad social harmonisering, vilket behövs för att förstärka och omdefiniera det europeiska projektet.

5.4.5 EESK rekommenderar att starkare stöd ges till lokala och regionala initiativ som är framträdande i frågor kring smart mobilitet, infrastruktur, transport, nybyggnation och renovering, uppvärmnings- och nedkylningsnätverk samt stadsplanering. EESK anser att initiativen bör uppmuntras eftersom de ofta gynnar energipolitik som är innovativ, decentraliserad och demokratisk.

Bryssel den 23 maj 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande avsnitt i sektionens yttrande avlogs under debatten till förmån för ändringsförslag eller kompromissändringsförslag, men fick minst en fjärdedel av rösterna:

Punkt 1.1

"Europeiska ekonomiska och sociala kommittén välkomnar energifärdplanen för 2050 och dess mål att inrätta en ram för den omfattande utfasning av fossila bränslen inom energisektorn som man har kommit överens om fram till 2050 (Europeiska rådet oktober 2009). Utmaningen ligger inte enbart i att uppnå en hållbar och tillförlitlig energimix med låg andel fossila bränslen på en konkurrensutsatt marknad utan även att övertyga det civila samhället om att detta är ett mål som kan förverkligas."

Omröstningsresultat

Röster för: 88

Röster emot: 41

Nedlagda röster: 13

Punkt 4.5

"Kommittén håller också med om analysen i färdplanen av de främsta utmaningar och möjligheter som måste behandlas på EU-nivå för att ställa om energisystemet, tänka om när det gäller energimarknaderna, mobilisera investeringarna, engagera allmänheten och driva på förändring på nationell nivå. Med förbehåll för de mer detaljerade kommentarerna nedan stöder kommittén de föreslagna prioriteringarna, särskilt det sista avsnittet där tio nyckelvillkor eller nyckelfrågor räknas upp som måste tas upp snarast för att driva processen framåt."

Omröstningsresultat

Röster för: 75

Röster emot: 51

Nedlagda röster: 24

Punkt 5.1.3

"Därför bör förnybar energi uppmuntras vid sidan av tekniker som kan bidra till målet att fasa ut de fossila bränslena till lägre kostnad. Biomassa kan även spela en roll även om det då är viktigt att se till att de valda metoderna bidrar till minskade koldioxidmängder sett mot en komplett livscykel, och att de inte leder till osäkerhet i livsmedelsförsörjningen. Kärnenergin kan bidra till övergången i energisystemet och minska koldioxidutsläppen i länder som väljer kärnkraftalternativet genom att göra det möjligt att minska kostnaderna för elsystemet och sänka elpriserna. Det kvarstår dock vissa öppna frågor om huruvida vissa kostnader, t.ex. de med koppling till säkerhet, avfallsdeponering, avveckling av anläggningar och ansvarsskyldighet, förblir externaliserade eller samhällsfinansierade."

Omröstningsresultat

Röster för: 89

Röster emot: 53

Nedlagda röster: 8